

Tarih: Ocak 2006

Milli Reasürans T.A.Ş.
adına sahibi
Cahit NOMER

İnceleme Kurulu
BAŞKAN
Barbaros YALÇIN
ÜYE

Hüseyin YUNAK
ÜYE

Candan EVREN
ÜYE

Ali N. YÜCEL
ÜYE

Feridun ÖZÜNAL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Y. Kemâl ÇUHACI

İnceleme Kurulu Sekreteri
Gonca GÜNiŞIK

Basın Yayın Koordinatörü
Ebru FERAY

Dizgi
Ebru FERAY

Kapak Dizaynı
UMUT SİLE

Renk Ayrımı
OLUŞUR GRAFİK

Baskı
CEYMA MATBAASI
Matbaacılar Sitesi
Yüzyıl Mah. 4. Cad. No.123
Bağcılar - İstanbul

Merkez
Teşvikiye Cad.43/57
34367 Teşvikiye / İstanbul

Tel : 0-212-231 47 30 / 3 hat
E-mail : reasuror@millire.com.tr
Internet: http://www.millire.com.tr

Yayın Türü: Yaygın yayın

3 ayda bir yayımlanır.

**Dergide yer alan yazıların
içeriğinden yazı sahipleri
sorumludur.**

İÇİNDEKİLER

Sosyal Güvenlik Reformu Bağlamında Bireysel Emeklilik Sistemi: Tespitler-Öneriler.....	4
Alternatif Risk Transferi (ART).....	10
Avrupa Sigorta Sektörü İnceleme Altında.....	25

Reasürör Gözüyle

Ülkemizde devlet eliyle yürütülmekte olan Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar ve Bağ-Kur gibi sosyal güvenlik sistemlerinin bazı yanlış siyasi kararlar ve politikalar nedeniyle aktüeryal dengele-
rinin bozulması, devlet bütçesine artık tahammül edilemez boyutlarda yük getirmiş olduğu gibi, sağlamış olduğu hizmetler ve emeklilik getirileri bakımından da tatmin edici olmaktan uzaklaşmaya başlamıştır. Bu sorun, aslında, ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve sosyal güvenlik sistemleri baki-
mından, ülkemizden çok daha ileri konumda olan Batılı gelişmiş ülkeler için de, çeşitli nedenlerden dolayı farklı boyutlarda söz konusudur ve her ülke, bu soruna kendi ekonomik ve sosyal bünyeleri-
ne uygun çözümler aramakla meşguldür.

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), sosyal güvenlik sistemlerinin halihazırdaki zafiyetlerini kapat-
mak ya da bu sistemleri ikame etmek için değil, kişinin bağlı bulunduğu sosyal sistemin sağlamış
olduğu, ancak yetersiz olan emeklilik getirisine destek olma amacıyla oluşturulmuş bir sistemdir. Sayın Dr. Çağatay Ergenekon, “Sosyal Güvenlik Reformu Bağlamında Bireysel Emeklilik Sistemi:
Tespitler-Öneriler” adlı çalışmasında, ülkemizdeki Bireysel Emeklilik Sistemi hakkında bir takım
bilgiler vererek tespitlerde bulunmakta ve bugüne kadar olan uygulamalardan hareketle bu siste-
min ülkemizdeki geleceği hakkında bazı öneriler getirmektedir.

Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, endüstrileşmiş ülkelerin maalesef ikinci plana
atmış oldukları çevre politikaları nedeniyle bugün gelinen son nokta, dünya iklim sıcaklığının gide-
rek artmasıdır. Atmosfere salınan zararlı gazların etkisi, havanın ısınmasına bağlı olarak, doğal a-
fetlerin frekans ve şiddet bakımından her geçen yıl daha fazla zarar vermesine neden olmaktadır.
Bu sonuç, doğal afetlerin yıkıcı etkilerini telâfi etmek durumunda olan sigorta ve reasürans siste-
minin yetersiz kalmasına, mevcut kapasitelerin zaman zaman daralmasına yol açmaktadır.

Alternatif Risk Transferi olarak bilinen yeni sistem, iklim değişikliklerinin neden oldukları dahil,
bilumum katastrofik nitelikteki risklerin, klasik yöntemler dışında farklı bir şekilde fonlanmasını
sağlamakta ve sigorta şirketlerine kapasite imkânı vermektedir. Sayın Gökhan Aktaş, “Alternatif
Risk Transferi” adlı çalışmasında, söz konusu bu yöntemler hakkında bilgi vermekte ve klasik rea-
sürans sistemi ile karşılaştırmasını yapmaktadır.

Avrupa Birliği’ne “Tam Aday Ülke” statüsünden, “Katılımcı Ülke” statüsüne geçen ülkemizin,
sigortacılık sektörü için en önemli konulardan birisi, şüphesiz, Avrupa Birliği Rekabet Yasası’dır.
Bu yasa kapsamında, Avrupa Birliği Sigorta Sektörü bütünü itibarıyla Avrupa Komisyonu tarafın-
dan sıkı bir değerlendirme ve incelemeye alınmak üzeredir. Bu konunun vurgulandığı bir çeviri ya-
zı, Dergimizin Yabancı Basından Haberler bölümünde yer almaktadır.

Sosyal Güvenlik Reformu Bağlamında Bireysel Emeklilik Sistemi: Tespitler-Öneriler

1. Türk Sosyal Güvenlik Sistemi'ni Krizden Çıkarma Çabaları

1990'lı yılların başından itibaren açıkça ortaya çıkan ve giderek ağırlaşan sosyal güvenlik krizi, Türkiye'nin çözümlü geciktirilemeyecek öncelikler listesindeki maddelerden birini oluşturmaktadır. Halen bütçe gider kalemleri arasında birinci sırada yer alan sosyal güvenlik harcamaları, ciddi önlemler alınmadığı takdirde, geometrik bir artış göstererek 2000'li yılların ilk çeyreğinde devletin tüm gelirlerini aşacak şekilde devasa bir büyüklüğe ulaşma potansiyeli taşımaktadır.

Üç sosyal sigorta kuruluşu ve özel sandıklarda toplam 12.659.900 kayıtlı sigortalının bulunduğu Türk sosyal güven-

lik sisteminde prim ödeyen (aktif) sigortalıların sistemden aylık alanlara oranı 1,75'dir.¹ Diğer bir ifadeyle, sosyal güvenlik sistemimizden emekli aylığı alan bir kişiye yapılan ödemeyi fonlayan iki aktif sigortalı dahi kalmamış durumdadır. 1998 yılında çıkartılan 4447 sayılı Kanun'la Türkiye'de sosyal güvenlik sistemini krizden çıkartmaya yönelik olarak emeklilik yaşının artırılması, prime esas kazanç limitinin yükseltilmesi suretiyle çalışanlardan toplanan sosyal güvenlik primi tutarlarının artırılması, emeklilik aylığının hesaplama şeklinin değiştirilmesi, işsizlik sigortası uygulamasına geçilmesi gibi ted-

birler almak yoluyla sosyal güvenlik sisteminin finansmanındaki kötüye gidiş durdurulmaya çalışılmıştır.² Bu bağlamda sosyal güvenlik kuruluşlarının kurumsal bazda yeniden yapılandırılması çerçevesinde 4958 sayılı Kanunla SSK, Başkanlık haline getirilerek Sigorta Hizmetleri ile Sağlık Hizmetleri için iki ayrı Genel Müdürlük teşkil edilmiş, 19 Şubat 2005 tarihi itibarıyla de SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devri gerçekleştirilmiştir.³ Halihazırda TBMM'nin gündeminde bulunan Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Tasarısı Taslağı, Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu Tasarısı Taslağı ve Sosyal Yardımlar

¹ IX. Kalkınma Planı Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Rapor Taslağı, ss. 8-9.

² 4447 sayılı Kanun.

³ 4958 sayılı Kanun.

ve Primsiz Ödemeler Kanunu Tasarısı Taslağı'nın yasalaşmasıyla birlikte Türk Sosyal Güvenlik Sistemi'nde yeni bir aşamaya geçilmiş olacaktır.

Türkiye ile aynı süreç içerisinde bulunan diğer ülkeler incelendiğinde, bu ülkelerde, insan onuruna yakışan bir yaşam sürmeye elverecek düzeyde sosyal güvenlik gelirin, her koşulda, mümkün olan en geniş kapsamda, adalet ölçüleri içerisinde, etkinlikle dağıtılabilceği bir ortamın yaratılmasının hedeflendiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle, bir yandan sosyal güvenlik sisteminin mevcudiyeti ve etkinliği korunurken bir yandan da sosyal güvenliğin finansmanında kullanılan dağıtım modelinin kuşaklararası kaynak aktarımında ortaya çıkan sorunlardan ötürü sistemin zarar görmesini önlemek amacıyla, bireyin kendi geleceği için inisiyatif almasına olanak tanıyan çözüm yolları geliştirilmiştir.

2. Sosyal Güvenliği

Tamamlayıcı Bir Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Kurulması

Türkiye'de de bireysel emeklilik sisteminin kurulması ihtiyacını ortaya çıkartan bu süreç sonunda TBMM'de 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilen 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, ülke çalışanlarına vergi indirimleriyle desteklenmiş uzun vadeli bir tasarruf hesabı imkânı getir-

miştir. "Kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmasını teminen, gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre oluşturulan bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesini" amaçlayan Kanun'la kurulan sistem Ocak 2004'ten itibaren işlemeye başlamış bulunmaktadır.⁴

Kuruluş sürecinde yapılan çeşitli projeksiyonlarda 10 yıl içerisinde 12-20 milyar \$ arasında bir portföy büyüklüğüne ulaşacağı tahmin edilen bireysel emeklilik varlıkları, gelecek vadeden verimli projelere kaynak yaratmak suretiyle ekonomik kalkınma ve ulusça zenginleşme yönünde önemli katkılar sağlayabilecek potansiyeldedir. Ancak, arzu edilen bu dışsallıkların gerçekleştirilmesi için öncelikle GSMH'nın yaklaşık yarısı nispetinde bir bireysel emeklilik birikimine sahip olması gerekir. Bu beklenti ancak BES'in gelişip serpilmesi için uygun ortamın yaratılması halinde gerçekleşecek, aksi halde bireysel emeklilik sisteminin finans sektörü içerisinde

marjinal bir yer tuttuğu kıta Avrupası ülkelerindeki gibi GSMH'nın küçük bir küsuratı düzeyinde stabilize olacak ve mikro-makro ekonomik yarırları çok sınırlı kalacaktır.⁵

3. Bireysel Emeklilik Sistemi'nde Geline Nokta

31 Aralık 2005'te 2. yılını dolduracak olan Türk Bireysel Emeklilik Sistemi'nde 14 Kasım 2005 tarihi itibariyle 624 bin katılımcının hesaplarında toplam 660 milyon \$ (909 milyon YTL) düzeyinde bir fon biriktirilebilmiştir. Yaratılan fon düzeyinin yaklaşık olarak altıda biri, BES'in önünü açabilmek amacıyla hazırlanan düzenlemeler çerçevesinde (153 milyon YTL) bireysel hayat sigortası sisteminden BES'e geçen 35.442 katılımcının birikimlerinden oluşmaktadır.⁶

BES'i kamuoyuna tanıtabilmek ve sektörde ciddi bir pazar payı elde edebilmek için sistemde faaliyet gösteren 11 emeklilik şirketinin herbiri ilk günden itibaren takdire değer bir çaba göstermiş olup gelinen noktada bazı şirketler diğerlerine göre ön plana çıkarak daha yüksek bir katılımcı kitlesini ve dolayısıyla daha yüksek miktarda fonu kendilerine

⁵ Ergenekon, 2001, ss. 199-203; Ergenekon, 1998, ss. 119-120; VIII. Kalkınma Planı Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s. 87.

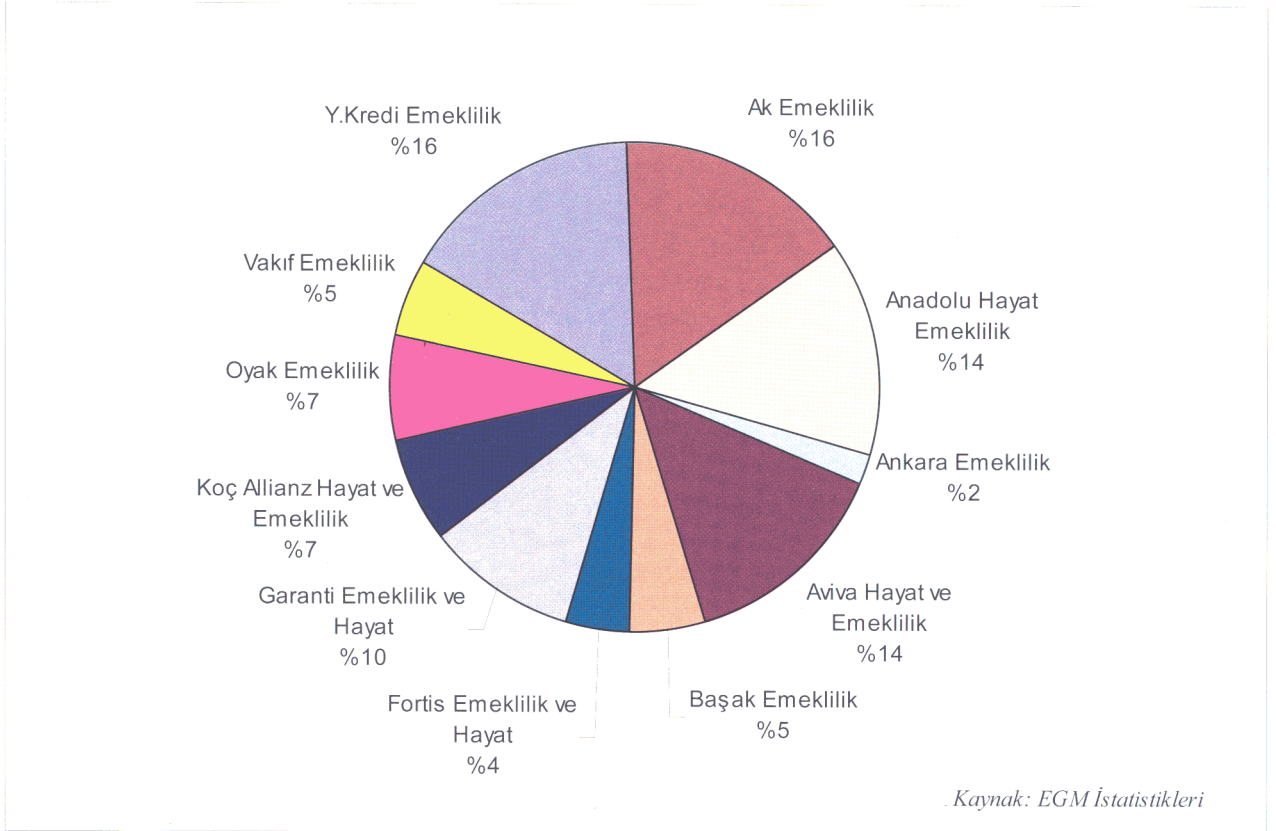
⁶ EGM istatistikleri.

⁴ 4632 sayılı Kanun.

çekmeyi başarmış durumdadır. Sektörde toplanan fonun konsantrasyonuna bakıldığında, son bir yıldır sektördeki katkı paylarının yarıya yakını (%48'ini) en büyük ilk üç şirketin, %72'sini ise en büyük beş şirketin gerçekleştirdiği görülmektedir.

işaret etmektedir. Son bir yıl içerisinde hiçbir şirketin pazar payında kayda değer bir değişim olmadığı da dikkate alındığında, sektörde önemli bir paya ulaşamayan ya da pazar payını koruyamayan şirketlerin mevcudiyetlerini muhafaza edemeyeceklerini öngörmek

kilde, yakın gelecekte Türkiye'de de sektör ortalamalarının çok altında kalan şirketlerin diğer emeklilik şirketleriyle birleşerek konsorsiyumlar oluşturmaları ya da tasarruf sahiplerine hiçbir zarar vermeden piyasayı sessiz sedasız terk etmeleri beklenmelidir.

Bireysel emeklilik fonlarının birkaç şirkette yoğunlaşması, pasta küçük olduğu için bugüne kadar iyi bir çıkış yapamamış olan şirketleri yakın gelecekte radikal kararlar almaya yöneltebilecektir. Özetle, yukarıdaki tablo, çok küçük olan bir piyasada, bu piyasanın taşıyabileceğinden fazla sayıda aktörün faaliyet gösterdiğine

yanlış olmayacaktır. Bugüne kadar piyasaya giriş ve operasyon (pazarlama, satış, vb.) için oldukça yüksek maliyetlere katlanan emeklilik şirketlerinin ilk faaliyet yıllarını zararla kapatmaları nedeniyle ek sermaye gereksinmesi gündeme gelmiştir. Benzeri koşullarda yurtdışındaki özel emeklilik sektöründe yaşandığı şe-

Yaşanacak süreçte, bugüne kadar piyasaya girmemiş olan yabancı sermayeli emeklilik şirketlerinin şirket devralma yolunu seçmeleri, yine yurtdışı deneyimler ışığında kuvvetle muhtemel görülmektedir.⁷ (Yurtdışı deneyimler göstermektedir ki, emeklilik şirketle-

⁷ Elveren, 2005; Alper, et.al., ss. 161-179.

rinin birleşme ya da piyasadan çekilme yoluyla varlıklarının sona ermesi halinde bu şirketlerdeki hesap sahiplerinin tasarruflarına zarar gelmiyor olması, BES'e olan güveni sarsmayacak, bilakis bu güvenin pekişmesine yol açacaktır.)

BES'te bu noktaya gelmiş olmasının gerekçeleri irdelendiğinde, şu değerlendirme ortaya çıkmaktadır:⁸

a) BES, hedef kitlesi olan orta gelir grubunun yakın geçmişte yaşanan ekonomik krizler dolayısıyla oldukça küçüldüğü ve uzun vadeli kontratlar imzalama konusunda çekimser olduğu bir dönemde faaliyete geçmiştir.

b) BES'in faaliyete geçtiği Ocak 2004 itibariyle şirketlerin bütçesinin kesinleşmiş olması nedeniyle iyi yetiştirilmiş, eğitime emek, zaman ve maddi kaynak harcanmış, kalifiye kadrolara sahip kuruluşların sisteme katkıda bulunmaları mümkün olamamıştır. Yoğun kampanya döneminin sona ermesinin ardından, işverenlere tanınan vergi teşvikinin yetersizliği ve sert rekabet koşulları gibi nedenlerle 2005 yılında bu alanda

beklenen atak sağlanamamıştır.

c) Sistemin faaliyete geçiş aşamasında kamuoyunun sektöre odakladığı ilgi ve dikkat çok iyi değerlendirilmemiştir. Tanıtım kampanyaları, hedef kitlenin BES'i anlamasını ve benimsemesini sağlamakta yetersiz kalmıştır. 1980'li ve 90'lı yılların yüksek enflasyonist ortamında, birikimli hayat sigortalarında bizzat ya da yakın çevresin-

cılar nazarında vergi teşviki yeterli cazibeyi yaratamamıştır.

e) Bazı aktörlerin gerçekçi bir iş planına dayanmayan, iktisadî ve rasyonel olmayan gerekçelerle BES içerisinde faaliyet gösterme kararı almış olmaları dolayısıyla 11 şirketin faaliyet gösterdiği bir pazar ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda sadece bireysel emeklilik sisteminde başarılı olmayı hafife almış olan "aşırı iyimser"

takımlar değil, sektördeki tüm şirketler zorlu bir mücadele vermek durumunda kalmıştır.

Bu ortam içerisinde BES'in gelişmesinin önünü açabilmek için tıpkı hayat sigortalarından bireysel

emeklilik sistemine geçişe olanak sağlanmasında olduğu gibi sosyal güvenlik ve dayanışma vakıflarının potansiyeli tespit edilerek bu vakıfların üyelerinin BES'e geçişlerini sağlayacak düzenlemeler hazırlanmaya başlanmış, kıdem tazminatı, işsizlik sigortası ve sosyal güvenlikteki ikinci basamak yaşlılık sigortası primlerinin bireysel emeklilik sistemine devredilebilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır.⁹

Bireysel Emeklilik Sisteminin amacı, mevcut sosyal güvenlik sisteminin etkinliği korunurken, bireyin kendi geleceği için inisiyatif almasını sağlamaktır.

de mağduriyet yaşamış olan iyi eğitilmiş, tasarruf gücü olan kesimler, eski hayat sigortası şirketleri tarafından sigorta pazarlamasına benzer yöntemlerle tanıtılan BES'i sehven "emeklilik sigortası" gibi algılamışlardır.

d) Maliye bürokrasisinin BES için gerekli desteği vermesinden dolayı Bakanlar Kurulu kendisine tanınan yetkiyi kullanarak vergi indirimini asgari ücret düzeyinden asgari ücretin iki katına çıkartmamıştır. Sonuçta, potansiyel katılım-

⁸ Ergenekon, 2005.

⁹ Elveren, 2005.

Amaçlanan BES'in makroekonomik dışsal etkiler yaratacak güce ulaşmasını sağlamak, bu kurumları kendi gelirleriyle giderlerini karşılayabilecek ekonomik ölçüğe ulaştırmak ve bireysel hesap başına düşen masrafları asgariye indirebilmektir. Ancak, halihazırda gelirleri giderlerini karşılayamayan sosyal güvenlik sisteminin zaten yetersiz düzeydeki yaşlılık primlerinin bir bölümünün BES'e aktarılması onlarca sene daha beklenmemelidir. Diğer taraftan, vakıf, kıdem tazminatı, işsizlik, vb. sigorta fonlarının bireysel hesaplar bazında takip edilerek etkin bir portföy yönetimiyle değerlendirilmesini, bu fonların BES içerisinde değerlendirilmesi ile karıştırmamak gerekir.

4. Genel Değerlendirme ve Öneriler

Türkiye gibi tasarruf açığı bulunan ve kalkınmasını fon arz eden yurtdışı kaynaklardan borçlanarak karşılayan bir ülke açısından kendi tasarruf kaynaklarını yaratmak hayati önem taşımaktadır. Çalışma hayatı boyunca emeklilik dönemi için kişisel hesaplarda, devletin denetimi altındaki özel finans kurumlarında tasarruf yapılmasını sağlayan BES'in 2004 yılı başında faaliyete

geçmesi, bir yandan ülkenin fon gereksinimine katkıda bulunurken, bir yandan da sürdürülen sosyal güvenlik reformundan ötürü nispi bazda azalması beklenen emeklilik aylıklarının destekleyerek çalışanların uzun dönemli refahını arttıracaktır. Bununla birlikte, BES'ten beklenen makroekonomik yararların ve tasarruf getirisi etkinliğinin gerçekleştirilmesi için bu sistemin ekonomik büyüklüğe ulaşması gerekmektedir.

Bireysel Emeklilik Sistemi, sosyal güvenlik reformundan ötürü nispi olarak azalması beklenen emeklilik aylıklarının destekleyerek çalışanların uzun dönemli refahını arttıracaktır.

İki yıla yakın süreçteki performansıyla "küçüklük" ve "aktör fazlalığı" sorunlarıyla mücadele ettiği gözlemlenen BES'in geliştirilebilmesi için hayat sigortası fonları, sosyal güvenlik-dayanışma vakıflarının varlıkları, kıdem tazminatı fonları, işsizlik sigortası fonu ve sosyal güvenlik primlerinin BES'e aktarılması mümkün ise de, emeklilik şirketlerinin sağlıklı bir raya girebilmesi için öncelikle yapılması gereken işler vardır. Bunlar;

a) BES'e tanınan vergi teşvikleri arttırılmalıdır. Bu

kapsamda öncelikle 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nda Bakanlar Kurulu'na tanınan yetki kullanılarak, katılımcı ve işveren tarafından yatırılan katkı paylarına asgari ücret değil, asgari ücretin 2 katına kadar vergi muafiyeti sağlanmalıdır.

b) Özel emeklilik sisteminin doğup geliştiği Anglosakson ülkelerindeki gibi Türkiye'de de devlet memurlarının BES'e girmeleri halinde işveren statüsündeki kamu kuruluşlarının katılımcılar adına katkı payı yatırabilmesine olanak tanınmalıdır.

c) Yurtdışı uygulamalar ışığında vergi muafiyetinde yaratıcı esneklikler sağlanarak BES'te daha fazla katılımcının daha yüksek oranlarda tasarruf yapabilmesine olanak sağlanmalıdır.

d) Bireysel emeklilik sektörünün çıkarlarını koruyup savunmak, ortak sorunları çözmek, tanıtım faaliyetlerini merkezi olarak yürüterek operasyon giderlerini azaltmak, vb. çalışmalarını gerçekleştirmek üzere emeklilik şirketleri arasında en kısa zamanda bir Birlik (Emeklilik Şirketleri Birliği) kurulmalıdır.

Türk Bireysel Emeklilik Sistemi'nin karakteristik özellikleri

Katılımcıların dörtte üçü (%75'i) 25-45 yaş aralığındadır.
Bireysel emeklilik sözleşmesi akdedenlerin %91'i katkı paylarını aylık olarak ödenmektedir.
Bireysel emeklilik sözleşmelerinin beşte dördü (%81,1) TL cinsinden akdedilmiştir.
11 emeklilik şirketinden 10'u geçmişte hayat sigortası şirketinden emeklilik şirketine dönüşmüştür.
11 emeklilik şirketinden en büyük fonu üreten ilk dördü sektör toplamının yaklaşık üçte ikisini (%62'sini) gerçekleştirmektedir.
İmza edilen emeklilik sözleşmelerinin yarıya yakını (%47'si) İstanbul ağırlıklı olmak üzere Marmara Bölgesi'nde bulunmaktadır.
Satışların %61'lik bölümü bireysel direkt satış yoluyla gerçekleşmektedir.
Tahsilâtların dörtte üçü kredi kartı (%56) ya da otomatik ödeme talimatı (%19) yoluyla gerçekleştirilmektedir.
Sözleşmelerin dörtte üçü "bireysel", dörtte biri "grup" kapsamında imzalanmıştır.

Dr. Çağatay ERGENEKON

İMKB

Kaynakça:

- Alper, Y., İmrohoroğlu, S. ve Sayan, S., *Türk Emeklilik Sisteminde Reform: Mevcut Durum ve Alternatif Stratejiler*, TÜSİAD, Kasım 2004.
- Elveren, A.H., *Bireysel Emeklilik Sisteminin Geliştirilmesi: Sonuçlar, Fırsatlar ve Beklentiler*, Bireysel Emeklilik Sisteminin Geliştirilmesi Konferansı, İktisadi Araştırmalar Vakfı, 16.06.2005, İstanbul.
- EGM İstatistikleri, www.bireyselemeklilik.gov.tr
- Ergenekon, Ç., *Özel Emeklilik Fonları: Şili Örneğinden Alınacak Dersler*, İMKB Yayınları, İstanbul, Temmuz 1998.
- Ergenekon, Ç., *Emekliliğin Finansmanı*, TÜGİAD, İstanbul, Haziran 2001.
- Ergenekon, Ç., *"Bireysel Emeklilik Sistemi'nin Birinci Yıl Sonuçları ve Beklentiler"*, Türkiye İhracatçılar Meclisi Dergisi, Nisan 2005.
- VIII. Kalkınma Planı Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT.
- IX. Kalkınma Planı Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Rapor Taslağı, DPT, Kasım 2005.
- 4447 sayılı Kanun.
- 4632 sayılı Kanun.
- 4958 sayılı Kanun

Alternatif Risk Transferi (ART)

ART geleneksel sigorta ve reasürans sınırlarının dışında kalan bir riskin transfer edilmesi veya üstlenilmesi anlamına gelen geniş kapsamlı bir kavramdır. Sigorta veya reasürans için finansman ve muhasebe aracı olarak kullanılabilir.

Genel anlamda,

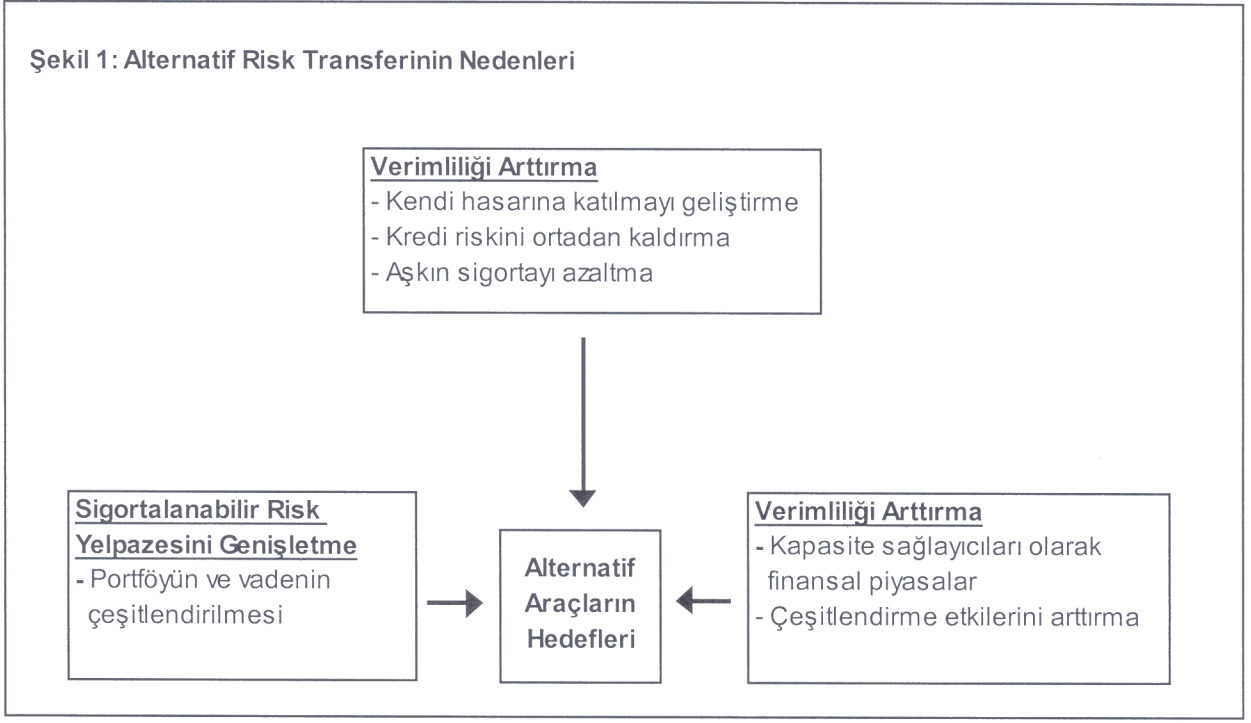
- Bağlı sigorta şirketleri (captive), dahili sigorta fonları, hasar oranı fazlası anlaşmaları, hasar portföy devri, hasarda artma teminatları gibi geleneksel yapılar,
- Katastrofik tahviller, kıymetli evraklar, hava riski türevleri (weather derivatives) ve şarta bağlı sermaye ürünleri gibi sermaye ve finansal piyasaları bağlayan sıradışı ürünler,
- Finansal risklere karşı tedbir amaçlı sigorta araçları, örneğin kazanç koruması, net defter değeri ve diğer finansal garanti ürünleri ile,
- Bir sigorta şirketinin bütün borçlarını ödeyebilme gücünü ve nakit akışını iyileştirmeye veya özel durumlarda, finansal tablolarındaki dalgalanmayı azaltmaya yönelik finansal reasürans araçları

şeklinde dört ana sınıfa ayrılabilen, çok geniş bir uygulama sahasını kapsamaktadır.

ART, geleneksel sigorta ve reasürans için destekleyici bir özelliğe sahiptir ve entegre bir risk-finansman paketinin bir parçası olarak kullanılabilir. Birbirinden genellikle farklı çok sayıda senaryo için yardımcı bir araçtır, şöyle ki:

- Şirketler esas işleri üzerine yoğunlaşmış, bunun dışında kalan alanlarda dışarıdan hizmet satın alma yoluna gittikleri için, şirketlerin yeniden yapılanmalarında gittikçe daha çok kullanılmaktadır.
- Şirketlere sermaye maliyetlerini en aza indirmeye yönelik alternatif yollar sunmak suretiyle, bir tür şirket finansmanı sağlayabilmektedir.
- Teminatın eksik olduğu veya yalnızca yüksek maliyetle sağlanabildiği durumlarda, sigorta ve reasürans için bir alternatif oluşturabilmektedir.

1. Alternatif Risk Transferinin Nedenleri

Kaynak: Swiss Re

Geleneksel reasüransda olduğu gibi, alternatif risk transfer teknikleri, riskin reasüre edilenden reasüre edene transferini içermektedir. Yine de, ART'deki risk dağılımı, reasüre edilene ait riskin, diğer reasüre edilenlerle birlikte belirli bir süre zarfında bir havuz içinde paylaşılmasından ziyade, zamana yayılması düşüncesine dayanmaktadır.

2. Alternatif Risk Transferinin Kullanıldığı Alanlar

Alternatif Risk Transferine birkaç alanda başvurulur. Bunlar;

- Katastrofik mal sigortaları,
- Ürün sorumluluk sigortaları,
- İşveren sorumluluk sigortaları,
- Çevre sorumluluk sigortaları.

Bu alanlardaki Alternatif Risk Transferi kullanımı incelendiğinde, ART kullanımına genellikle 3 ana sebepten dolayı başvurulduğu ortaya çıkmaktadır:

Bir sigortacı, elde ettiği gelirlerinin sürekliliği konusunda pek çok tehlikeyle karşı karşıyadır. Önceki yıllara ait poliçelerden gelen, öngörülemeyen hasarlara maruz kalabilir. Ayrıca gelecek yıllarda reasürans maliyetinde öngörülemeyen fiyat değişiklikleri şeklinde ortaya çıkabilecek bir belirsizlik de vardır.

Bazı ülkelerde belirli teminatlar artık geleneksel piyasalar tarafından reasüre edilmemektedir. ART ürünleri bu plase edilemeyen ürünler için de kapasite sağlar.

ART ürünlerinin fonlara dayalı yapısı bilanço yönetimi, birleşmeler ve devralmalar, ödeme gücü (solvency) fonlaması gibi alanlara yardım sağlamak için finansal yapılar sunma avantajına sahiptir.

3. Teminat Biçimleri

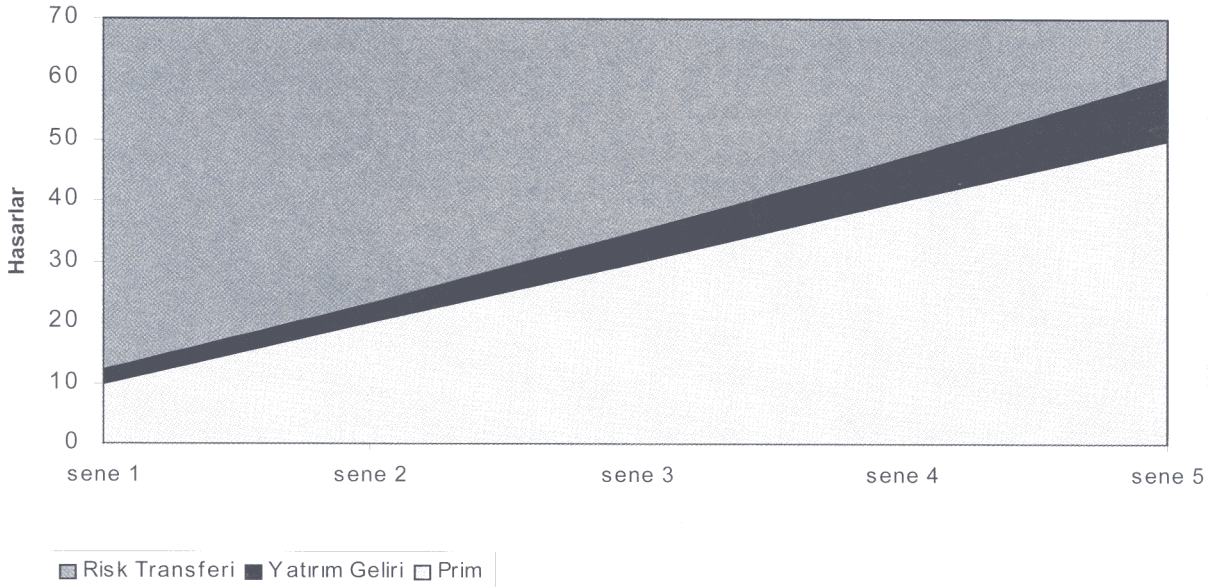
A. Finansal Reasürans Çözümleri

a) Tanım

Finansal Reasürans çözümleri, geleneksel risk transferi ve sedanın zamana yayılmış kendi hesabına düşen hasarlarının büyük bir oranını fonladığı risk finansmanı ile hasar şiddeti ve frekansının beklenenden daha fazla olduğu seviyelere sağlanan risk transfer kapasitesinin kombinasyonudur.

Zaman ve mesafe anlaşmaları (time and distant deals) finansal reasüransın ilk standart şekilleridir. Paranın zaman değeri için hasar rezervlerinde indirim yapmak üzere tasarlanmışlardır. Bununla birlikte, nominal rezerv ayırmaya ilişkin muhasebe ilkesini ekonomik gerçeklere yakınlaştırır. Reasürör, hasarların beklenenden daha fazla olma riskini göz önüne alarak, üzerinde anlaşılmış belirli bir çizelgeye bağlı gelecekteki hasar ödemelerini ödemeyi kabul eder. Sedan şirket ise bunun karşılığında gelecekteki hasar ödemelerinin şimdiki net değerini gösteren primleri ödemeyi kabul eder.

Şekil 2: Finansal Sigorta

Bilanço şartlı şirketler ve sigortalanamayan riskler için uygulanabilir.

Kaynak: Willis

b) Özellikler

- Daha fazla konservasyon,
- Yüksek excess teminatı,
- Sonucun sedan ve reasürör arasında paylaşımı,
- Düşük risk marjı ve reasürör için sınırlı dezavantaj,
- Çok seneli yapı,
- Paranın zaman içindeki değeri üzerinde yoğunlaşma,
- Maliyetlerde verimlilik ve bilançonun etkili kılınması.

c) Temel Kısımlar

- Teminat,
- Limitler: Alt limitler; yıllık, dönemsel, toplam alt limitler,
- Tecrübe Hesabı (Experience Account)*: Faiz, kâr paylaşımı, ek prim
- Risk transferi,
- Kâr/Zarar Paylaşımı.

Finansal reasürans kullanımını teşvik eden en önemli sebeplerden biri reasüre edilene daha fazla riski üzerinde tutmasına olanak sağlamasıdır. Birçok reasüre edilen, hasarlarının önemli bir kısmını idare edebilecek kaynaklara sahip olmasına rağmen, finansal reasürans bu reasüre edilenlere nakit akışında, hasarın frekans ve şiddetinin beklenenden daha fazla olduğu durumlarda risk transfer kapasitesi ve bazı durumlarda da muhasebe işlemlerinde yarar sağlar.

Geleneksel olmayan bir sözleşmede, reasüre edilen ile reasürörün çıkarları birbiriyle bağlantılıdır ve eğer hasar geçmişisi olumlu ise kâr komisyonu veya diğer mekanizmalar reasüröre işin kârını paylaşma fırsatı verirler. Eğer hasar geçmişisi kötü ise o zaman ek prim veya müşterek sigorta şeklinde hasar fonlamaları olabilir.

Alıcıları finansal reasürans ürünlerine yönlendiren diğer bir neden, alıcıların geleneksel olmayan piyasaları fiyat ve kapasite konularında belirli bir dereceye kadar istikrar sağlama unsuru olarak görmeleridir.

Geleneksel olmayan yapılar için kullanılan motivasyonlar, faydalar ve teknikler hem sigorta hem de reasürans işlemlerine benzerlik gösterirler.

Örnek:

Müşterek sigortacı mal ve sorumluluk riskleri kabul etmektedir.

Satın Alma Nedeni:

- 100 milyon Amerikan Dolarını aşan herhangi bir hasar için programın yetersiz olması.
- Bağlı şirket (captive), en az bu limite kadar sabotaj ve terörizm talep etmektedir.

* $Yıl\ sonunda\ EAB\ (Tecrübe\ Hesabı\ Bakiyesi) = Bir\ önceki\ sene\ sonunda\ gerçekleşen\ EAB + Prim - Reasürans\ marjı - Ödenen\ veya\ gerçekleşmiş\ Hasar \pm Faiz$

Yapı:

Süre: 5 sene

Limit: USD 100m xs USD 100m (USD 50m sabotaj ve terörizm) toplamda USD 200m

Komütasyon mevcut olup, sigortalı olumlu tecrübe hesabı bakiyesi elde etmektedir.

Prim: Yıllık USD 19m (toplamda USD 95m) + USD 80m (eğer ödenen hasar USD 80m’u geçerse)
(Böylelikle toplam prim, USD 200m’luk karşısında USD 175m’a ulaşabilir)

Tecrübe Hesabı:

- Yıllık primlerin %89’u + İlâve primlerin %90’ı
- %100 Nihai Net Hasar + faiz kredi/borçları

d) Finansal Reasürans Çözümleri: Temel Ürünler

- Geriye Dönük Teminatlar (Retrospective Covers) (geçmiş iş yılları):

Hasar Portföy Devri (Loss Portfolio Transfer): Tamamıyla bilinen, gerçekleşen hasarlara (incurred losses) teminat vermek amacıyla yapılandırıldığında buna *Hasar Portföy Devri* denir. Hasar Portföy Devri, sedan şirketin geçmiş yıllarda düzenlemiş olduğu poliçelere ilişkin, gelecek yıllarda ortaya çıkması muhtemel hasarları için geriye dönük teminat vermektedir. Teminatın limiti sedan tarafından oluşturulan hasar rezervleridir. Reasürör zamanlama risk (hasar rezervleri üzerindeki faizin artmasıyla sonuçlanan beklenenden daha önce yapılan ödeme riski) yatırımı ve hasar yönetim riskine katlanır. Prim ise gelecek hasar ödemelerinin indirilmiş değeri artı reasürörün zamanlama riski, maliyetler ve kâr marjından oluşur. Hasar Portföy Devri kullanımı ile teknik sonuçlar gelişir, net hasar oranı düşer ve yükümlülük karşılama yeterliliği artar.

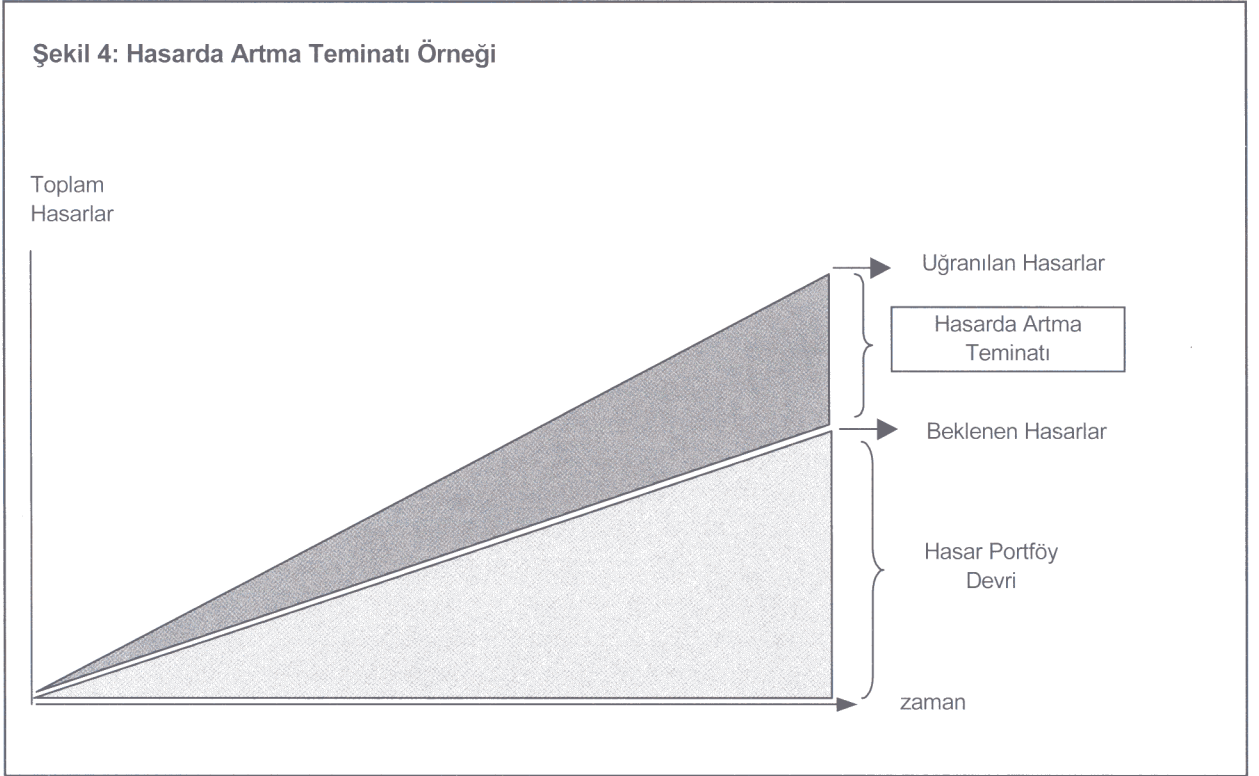
Şekil 3: Hasar Portföy Devri Örneği

Kaynak: Willis

Hasarda Artma Teminatları (Adverse Development Cover): Meydana geldiği bilinen fakat bildirilmemiş (IBNR) hasarlar dahil edilirse buna *Hasarda Artma Teminatı* denilir. *Hasarda Artma Teminatı*, IBNR ve IBNER (Gerçekleşmiş ama doğru rapor edilmemiş hasarlar) hasarlarına (güncel net değeri göz önüne alır) teminat vererek, hasar rezervleri üzerindeki toplam hasar fazlası teminatıdır. Reasürörler için riskine (hasarlar hesaplanandan daha büyük olabilir) katlanırlar. Başlangıç noktası sedan tarafından beklenen toplam hasarlardır (= mevcut hasar rezervleri) ve prim limite dayalıdır.

Şekil 4: Hasarda Artma Teminatı Örneği

Kaynak: Willis

İleriye Dönük Teminat (şimdiki ve gelecek iş yılları):

Hasarı Yayan Teminat (Spread Loss Cover) (Hasar Oranı Fazlası; Toplam XL): Hasarı Yayan Teminat (Spread Loss Cover), poliçe sahibinin hasar geçmişi ile ilgilidir. Sigortacı, belirtilen hasarlara sağlanan teminat için reasüröre yıllık primler veya tek bir prim öder. Bu primler-masraflar, sermaye maliyetleri ve kâr için ayrılan marj düştükten sonra – potansiyel hasar ödemelerini fonlayan “tecrübe hesabı” (experience account) denilen bir hesaba kredilendirilir. Fonlar, sözleşme üzerinde anlaşmaya varılan şekilde yatırım getirisi kazanır. Tecrübe Hesabının bakiyesi, çok seneli anlaşmanın süresinin bitiminde müşteri ile kararlaştırılır. Reasürör, ödemeleri her yıl için ve/veya sözleşmenin geri kalan süresi boyunca sınırlandırır. “Tecrübe Hesabı”nın (Experience Account) bakiyesi negatife dönerse, reasürör sigortacının kredi riskini (credit risk) üstlenir. Genellikle bu tip anlaşmalar çok az bir risk ve sigortalıya nakit akışıyla reasürörün güvencesini sağlarlar.

- Bu poliçeler, prim maliyetindeki maksimum ve minimum dalgalanmaları en aza indirerek maliyetleri düzgün bir hale getirirler.
- Eğer sözleşme kârlı haldeyken iptal edilirse prim iadesi vardır.
- Reasüre edilenin devamlı hasar veren bir branştan çekilmesi durumunda, hasarların reasüröre geri ödenmesi ile ilgili devam eden anlaşma yükümlülükleri olabilir.

Finansal Kotpar Anlaşması (Finite Quota Share): Finansal Kotpar Anlaşması, bir orantılı bölüşmeli anlaşmanın komisyonlar yoluyla finanse edilmesi durumudur ve finansal risk reasüransının en eski şekillerinden biridir. Finansal Kotpar Anlaşması'nın amacı, mevcut aşabilecek kısmın zararını mümkün olduğunca azaltmak ve böylelikle reasüre edilenin net maliyetini düşürmek ve bilançonun değerini arttırmaktır.

- Orantılı Bölüşmeli Teminat/Çok yıllık sözleşme.
- Ters çalışan eşel komisyon üzerinden reasürans komisyonu: Hasarın masraflara oranı arttıkça komisyon artar.
- Anlaşmanın sonunda reasürör ve sigorta şirketi arasında kâr/zarar paylaşımı yapılır.

B. Katastrofik Tahviller (Cat Bonds)

Katastrofik Tahviller 1990'lı yılların ortasında katastrofik sigorta riskinin sigortalılardan ve katastrofik tahvillerin sponsoru olarak bilinen kurumlardan yatırımcılara doğrudan transferini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmişlerdir. Yıllık hasar olasılığı çok düşük (genellikle yıllık %1'den az) olan dilimleri hedefleyen geleneksel reasüransa bir alternatif veya geleneksel reasüransa destek sağlayarak, sponsor şirketleri büyük doğal afetlerden (Andrew Kasırgası veya Northridge Depremi gibi) korumak amacıyla geliştirilmişlerdir.

Katastrofik Tahviller, diğer borç araçları gibi, daha önceden belirlenen bir sürenin sonunda geri ödeme için normal bir ödeme tarihini kapsar. Bununla birlikte, eğer tanımlanan sınırlar içinde bir afet oluşursa, tahvil sahipleri hasarın karşılanmasına katılırlar.

Bu katılım faizden ve/veya ana paradan vazgeçmek şeklinde olabilir. Katastrofik Tahviller sigorta veya reasürans değildir çünkü sigortalanabilir menfaat şartı yoktur.

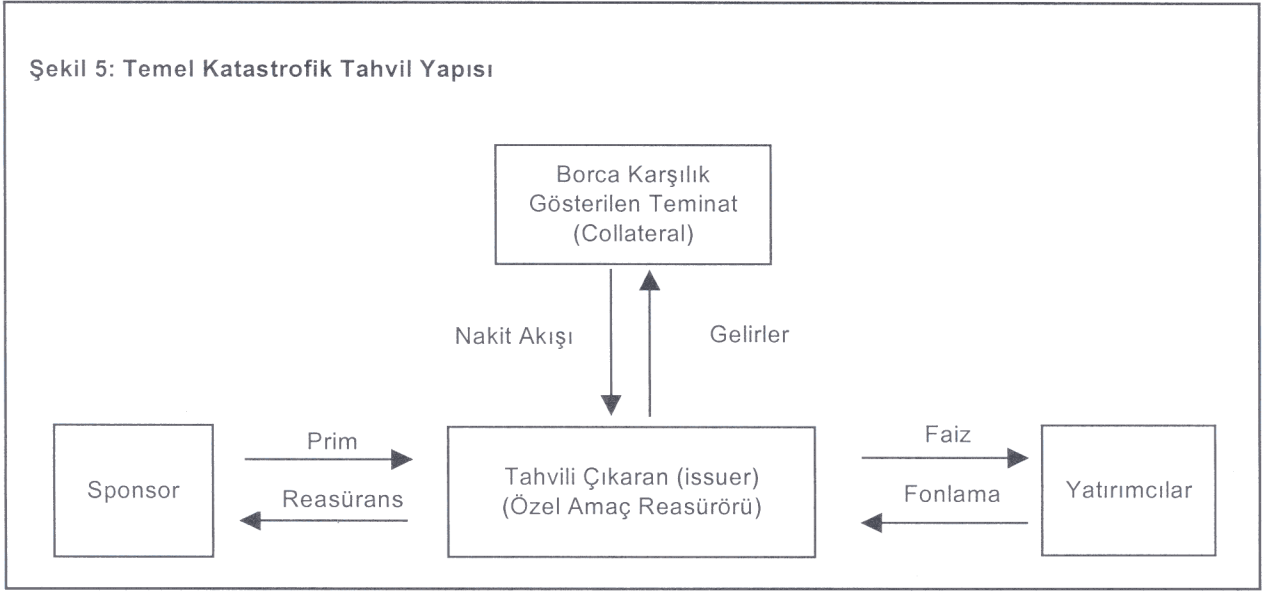
Daha detaylı söylemek gerekirse, bir şirket kurulur ve bu şirket tahvil karşılığında yatırımcılardan fon toplar ve aynı zamanda risklerini aktarmak isteyen sigorta ve reasürans şirketlerinden de prim tahsil eder. Toplanan fonun tamamı tahvilin vadesi içinde sermaye piyasalarında işletilir. Eğer tahvilin süresi içinde anlaşmada yazılı olan katastrofik olay meydana gelir ve yine anlaşmada yazılı olan tutarı aşan bir hasara yol açarsa, şirket riskini devraldığı sigortacılara ödemelerde bulunmaya başlar. Bu durumda tahvil sahipleri önce faiz gelirlerinden, sonra ise anaparalarının tamamından vazgeçmek durumunda kalırlar. Eğer hasar olmaz ise tahvil sahipleri normal bono faizlerinin çok üstünde bir getiri elde etme şansına sahip olurlar.

Katastrofik Tahviller, piyasanın ilk zamanlarından itibaren kayda değer bir şekilde gelişmiştir. Artan uzmanlık ve başarılı geçen işlerin performansı hem uzmanlara hem de sponsorlara öğrenme sürecinde yardımcı olmuştur. Faizlerin düşmesi ve yapılan işin maliyetleri, tahvillerin sunum maliyetlerini düşürmüş ve katastrofik tahvilleri reasürans piyasasıyla daha rekabet edebilir hale getirmiştir. Sektörün büyümesinin öncelikli sebepleri arasında:

- Son yıllarda reasürans fiyatlarının artması,

- Sektöre tahsis edilen Hedge Fonlarındaki büyüme,
 - Sigortacı ve reasürörlerin yatırım portföylerinin kötüye gitmesi ve geçici sermaye için duyulan ihtiyaç.
- sayılabilir.

a) Temel Katastrofik Tahvil Yapısı

Kaynak: Lane Financial LLC

Yukarıdaki tabloda görüleceği gibi, *Sponsor*, tahvilleri çıkarmak ve reasürans korumasının kaynağı olarak bir Özel Amaç Reasürörü tespit eder. *Tahvili çıkarana (Özel Amaç Reasürörü)*, tahvilleri yatırımcılara satar; gelirler *Borça Karşılık Gösterilen Teminat Hesabına (Collateral Account)* yatırılır. *Sponsor*, *Tahvili Çıkarana (issuer)* prim öder; bu ve tahvil ödemeleri yatırımcılara ödenen faizin kaynağını oluşturur. Belirli bir olayın gerçekleşmesi, fonların teminat hesabından çekilmesi ve sponsora ödenmesi sonucunu doğurur. Vade geldiğinde geri kalan ana para veya herhangi bir olay yok ise ana paranın tamamı yatırımcılara ödenir.

Çıkarılan tahvillerden elde edilen gelirler yüksek kaliteli kısa dönem menkul kıymetlere yatırılır ve *Güven Hesabı (Trust Account)* denilen bir hesapta mevduatlandırılarak işlem teminat altına alınır. Bu hesapta elde edilen gelirler, yüksek güvenilirliğe sahip bir takas kurumuyla LIBOR (London Interbank Offered Rate) (Londra Bankalararası Faiz Oranı) karşılığında takas edilir. Takas mekanizmasıyla, tahviller faiz fiyat riskinin neredeyse tamamının ortadan kalktığı değişken faiz oranlı senet halini alır. Tahvillerin süresi boyunca Özel Amaç Reasüröründen yapılan periyodik faiz ödemeleri 2 bölümden oluşur: Sponsor tarafından ödenen primler ve de takasın muhatabı tarafından garanti edilen tahvil anaparası üzerinden kazanılan LIBOR getirileri. Tahvil süresinin sona ermesiyle, teminat altına alınan riskler gerçekleşmez ise ana para, yatırımcılara diğer sabit getirili yatırımlarda olduğu gibi geri ödenir.

Katastrofik Tahviller, sponsorun tekrarlama süresi en az 100 yılda bir ve en çok 250 yılda bir olan risk dilimi için risk transfer kapasitesi sağlamayı hedeflerler.

Riskin bu kısmı hem yatırımcılara hem de sponsorlara çekici gelmektedir. Bu dilim genellikle sponsorlar tarafından iki sebepten dolayı reasüre edilmez. Birinci sebep bu hasar oranı büyük ama düşük frekanslı seviyede, teminat altına alınmamış ya da garantilenmemiş işlemler (reasürans gibi) yoluyla korumayı satın alanlar giderek reasürörlerinin karşılıklı kredi riskiyle daha çok ilgilenmeye başlarlar. İkinci olarak, bu seviyedeki reasürans fiyatı sık sık minimum rate on line (teminatın maliyeti) ücretleri ile belirlenir ki bu da satın almaları ekonomik olmaktan çıkarır.

b) Katastrofik Tahvillerin Avantajları

- Borç karşılığında güvence (security) sağlar. Herhangi bir kredi riski yoktur.
- Maliyetlerde istikrar sağlar- Söz konusu dönem için sabit fiyat uygulanır.
- Kapasite için yeni kaynaklar yaratır.

c) Katastrofik Tahvillerin Dezavantajları

- Çok fazla yatırım gerektirir.
- Risk primine ilâveten servis sağlama masrafları (frictional costs) içerir: Modelleme yapan şirketlerin ücretleri, kredi notu değerlendirme şirketlerinin ücretleri, yasal ücretleri de içeren üçüncü şahıs ücretleri gibi.
- Tahvillere konu olan olay hakkında detaylı veri gerektirir.

d) Katastrofik Tahvillerde Kullanılan Tetikleyiciler

- **Tazminata Dayalı Anlaşmalar:** Sedan şirketin kendi portföyündeki işlere dayalıdır. Geleneksel risk çözümlerine benzemektedirler.
- **Modellenmiş Hasar Tetikleyicileri:** Burada hasarları tahmin etmek amacıyla üçüncü kişilerin hazırladığı modeller kullanılır. Sedan şirketin portföyüne vurabilecek beklenen hasarları tahmin edebilmek için doğal afetin fiziksel parametreleri modele girilir. Gerçek hasarlara dayalı ödeme üzerine kurulmaktansa, bu tip işlemler modelle yapılan tahminler üzerine kurulur.
- **Tamamiyle Parametrik veya Fiziksel Tetikleyiciler:** Bu çeşit tetikleyiciler sedan şirketin nihai teminatı, bölgeye ve doğal afet rizikosunun büyüklüğüne göre mümkün olan limite tabi olarak, Kredi Notu Değerlendirme Şirketleri ve yatırımcıların açısından, risk değerlendirmesini tamamen şeffaf bir hale getirmiştir.

Katastrofik Tahvillerde kullanılan tetikleyiciler nesnel olmalı, modellenenilmeli, gerçekliği kanıtlanabilmeli ve sigortalıdan bağımsız olmalıdır. Bununla birlikte çoğu tetikleyici parametrikdir. Katastrofik Tahvillerle ilgili bazı örnekler şunlardır:

Örnekler:

Pylon Ltd Örneği: 28 Eylül 2003 tarihinde meydana gelen şiddetli fırtınalarının (windstorm) elektrik şebekelerine zarar vermesi ve daha sonra arzu edilen teminat için geleneksel sigorta piyasasının oldukça yüksek fiyatlar karşılığında bu teminatı sağlayacağını anlaşılması üzerine, bir Fransız kamu hizmeti şirketi olan Fransız Elektrik (Electricite de France)'in sponsorluğunda Özel Amaç Aracı (SPV) Pylon Ltd. oluşturulmuştur.

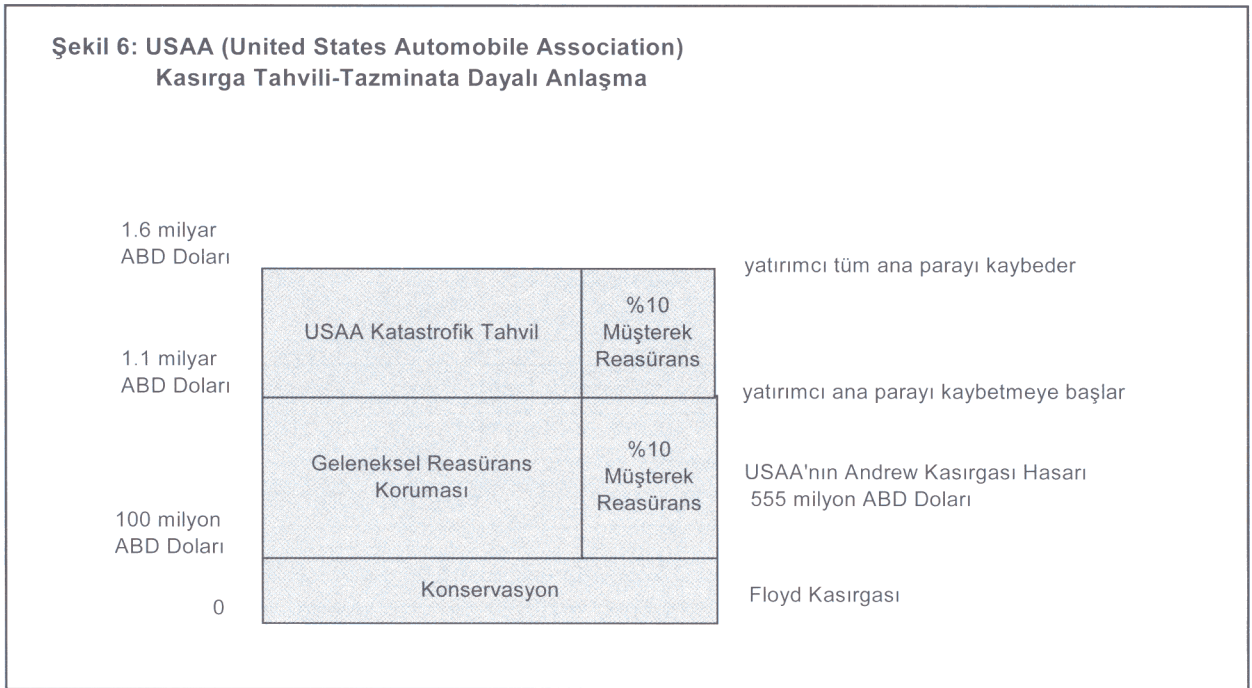
- 190 milyon Euro'luk limit (tahvilin büyüklüğü).
- 5 yıllık bir süre için.

- Teminat sadece fırtına için.
- Parametrik tetikleyici.

Pylon'un Tetikleyici Olayları:

- Rüzgarın hızı,
- Fırtınanın belirli sayıda hava merkezi tarafından kaydedilmiş olması,
- Başlangıç noktasının aşılması,
- Ödemeler indeks değerine bağlıdır: Yani fırtına ne kadar büyükse ödemeler de o kadar yüksektir.

USAA (United States Automobile Association) Kasırga Tahvili-Tazminata Dayalı Anlaşma Örneği:

Kaynak: Willis

Süre	= 1 Sene
Coğrafi Kapsam	= ABD'nin doğu yakası (Teksas- Maine)
Katastrofik Tahvil Başlangıç Noktası (Attachment)	= 1 milyar US\$ Nihai Net Hasar- herhangi bir olay (a.o.o)
Limit	= 450 milyon US\$
Müşterek Reasürans	= %10
ROL	= % 5.76
Yenileme	= Yok
Güvence (Security)	= Tamamiyle sermayeleştirilmiş deniz aşırı tröst (Özel Amaç aracı)
İş Yazma (U/W Bilgisi)	= Modelleme Yapan Şirketler + Kredi Notu Değerlendirme Şirketleri
Teminat	= Sadece 3. 4. ve 5'nci kategorilerdeki kasırgalar – Diğer bütün rizikolar istisna

Katastrofik Tahviller, genellikle fazla komplike olmayan riskler için ve büyük bir kapasite ihtiyacı duyulan durumlar için söz konusudur. Hasar Fazlası Teminatı gibi Katastrofik Tahvillerin büyük bir avantajı ise kredi riskinin hemen hemen var olmamasıdır. Bununla birlikte, genellikle geleneksel reasürans'tan daha maliyetlidir ve hazırlanması daha çok zaman ve efor gerektirir. Geleneksel Reasürans, halen komplike riskler için daha iyi bir çözümdür.

Katastrofik Tahvillerin, Türk Sigorta Piyasasında geleneksel reasüransa bir alternatif sağlayıp sağlayamayacağı hususunu değerlendirirsek, Alternatif Risk Transferi'nin Türk piyasası için yeni bir konsept olduğunu ve daha algılanma safhasında olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. DASK'ı (Doğal Afet Sigortaları Kurumu) örnek olarak alırsak, geleneksel reasürans piyasalarının halen ihtiyaç duyulan teminatı karşılayabildiğini ve dolayısıyla Alternatif Risk Transferi araçlarından herhangi birine ihtiyaç duyulmadığını görmekteyiz. Bununla birlikte DASK işleri için, Alternatif Risk Transfer araçlarına ve özellikle Katastrofik Tahvillere ihtiyaç duyulsa dahi fiyatların daha rekabetçi bir hale getirilmesi gerekir ki ilgi çekilebilsin. Katastrofik Tahvilleri, herhangi bir geleneksel reasüransa baş vurmadan tek başına değil de onunla birlikte ve hatta daha doğru bir şekilde söylemek gerekirse ona yardımcı bir risk transfer mekanizması olarak düşünmek gerekir ve reasürans kapasitesi var olduğu müddetçe de bu kapasite sonuna kadar kullanılmalıdır.

Bu sonuca varılmasındaki başlıca nedenler şunlardır:

- Katastrofik Tahviller daha pahalıdır. Bunun en önemli sebebi katastrofik tahvillerin ve geleneksel reasüransın kredi ve temerrüt riskine karşı farklı şekillerde maruz kalmalarıdır.
- Katastrofik Tahviller, geleneksel bir reasürans anlaşmasına göre belirgin olarak daha fazla zaman ve efor gerektirir. Bir reasürör her bir sigortalı müşteri için ayrı bir tahvil oluşturmak zorundadır çünkü her sigortacı ayrı bir portföye sahiptir ve daha sonra en uygun alıcılar için araştırma yapar.
- Katastrofik Tahviller'de bir reasürans anlaşmasında söz konusu olan esneklik mevcut değildir. Örneğin, çoğu şirket reasürans korumasını mümkün olan en geniş coğrafi alan ve rizikolar için isterken, tahviller daha dar bir coğrafi alan ve daha dar kapsamlı rizikolar için koruma sağlarlar. Ayrıca reasürans anlaşmaları anlaşmanın süresi içerisinde değişiklik yapma fırsatı da sunar.
- Son olarak, katastrofik tahvilin herhangi bir hasar talebine cevap vermesi durumu henüz test edilmemiştir.

C. Hava Riski Türevleri (Weather Derivatives)

Hava Riski Türevleri, fiyat serbestisinin bir sonucu olarak ortaya çıkan kazanımlardaki değişkenliğin öngörülen artışını gidermek üzere geliştirilmişlerdir.

Hava Riski Türevlerinin Yapıları hasar fazlası anlaşmalarına benzer:

- Bilgiler bağımsız güvenilir bir kaynak tarafından kayıt edildiği sürece indeks her hangi bir hava parametresine ya da parametrelerin kombinasyonuna dayandırılabilir.
- Belirtilen zaman dilimi içerisinde ölçülen hava parametresinin tetikleyici kabul edilen sınırı aşması veya altına düşmesi durumunda hasar ödenir.

- Bu ödeme dijital (tetikleyicinin aşılması ile limitin tamamının ödenmesi şeklinde) veya artan bir şekilde (başlangıç noktası ile limit arasındaki indeksteki her bir artış için sabit bir miktar ödenir) olabilir.

a) Hava Riski Türevi Çeşitleri

- **Mevsimsel Hava Riski (Seasonal Weather Risk):** Şirketlerin satış hacimleri, maliyetleri ve gelirlerindeki mevsimsel değişiklikler; havaların, mevsim normallerinin dışında seyretmesi durumu (Örneğin ortalamadan sıcak veya ortalamadan nemli) ile yakından ilgilidir. Bu alternatif risk transfer aracı iklimsel ve mevsimsel hava şartlarına dayalı olarak finansal bir telafi sağlar.
- **Kötü Gün Hava Riski (Adverse Day Weather Risk):** Bazı günlerde olumsuz hava şartları düzenlenen aktiviteleri veya yapımı süren işleri, spor müsabakalarının ertelenmesi ya da inşaat işlerinin aksaması gibi, engeller. Bu gibi durumlar için piyasa, kötü geçen gün sayısı esasına göre bir finansal koruma sağlar.
- **Katastrofik Hava Riski (Catastrophe Weather Risk):** Fırtına veya sel, bina ve tesislerde zarara yol açabilir. Bu piyasalar, düşük frekansta ama yüksek şiddetli hava olaylarının (örneğin fırtınalar) yol açtığı zararlara karşı tazminat sağlar.

b) Hava Risk Piyasaları

- **Beklenmedik Durum Piyasası:** Beklenmedik Durum Piyasasında, özellikle organizasyon iptalleri ile ilgili hava ürünleri arz edilir (Yağmur nedeniyle iptal edilen açık hava konserleri gibi).
- **Parametrik Hava Piyasası:** Hava değişkenleri indeksleri ve hava riskinin diğer parametrik ölçülerine dayalı ürünler sunan ve 1990'lı yılların sonlarından itibaren hızla büyüyen bir piyasadır.
- **Katastrofik Sigorta Piyasası:** Geleneksel reasürans ve sermaye piyasaları katastrofik hava riski için hem geleneksel hem de yenilikçi ürünler sunar (Fırtına ve sel gibi).

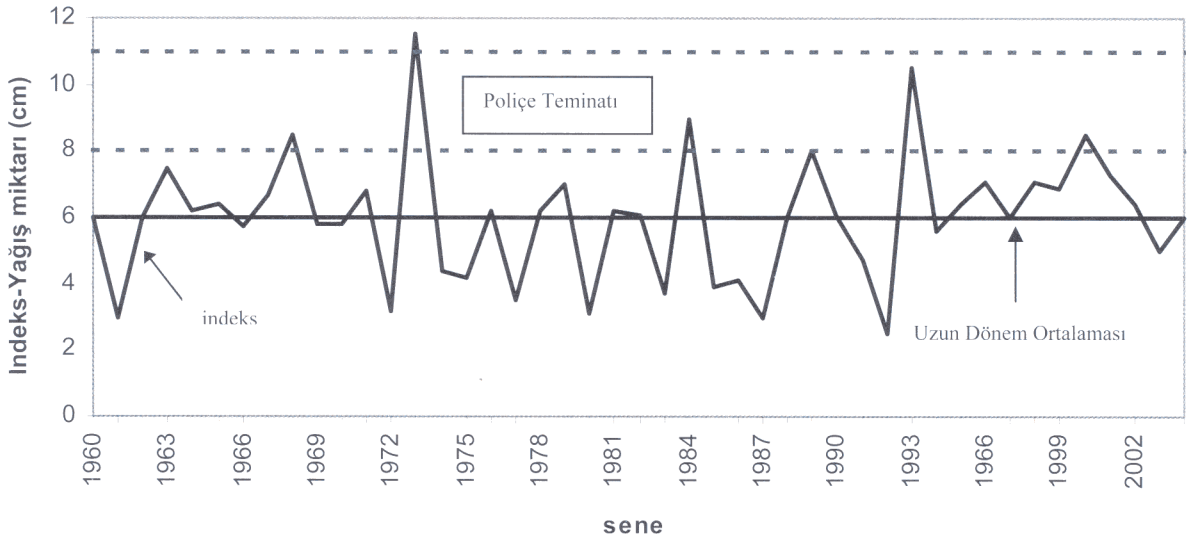
c) Hava Risk İşlemlerinin özellikleri:

- Riske maruz kalma (exposure) ölçülebilir hava durumları ile tanımlanmalıdır (derece, yağmur ve kar yağışı miktarı, rüzgar hızı, güneşli gün sayısı gibi).
- Riski iyi değerlendirebilmek için iyi bir tarihsel meteorolojik bilgiye ihtiyaç vardır.
- Hava ölçümleri ile alıcının masrafları ve gelirleri arasında yüksek bir korelasyona ihtiyaç vardır.
- Hava indeksli anlaşmalar genellikle beklenen ortalama sonuca yakın bir koruma sağlar.
- Teminatın Maliyeti (ROL) geleneksel reasürans ile karşılaştırıldığında yüksektir- genellikle %5 ile %35 arasındadır.
- Anlaşmalar, hava indeksindeki hareketlenmelere bağlı olarak, finansal teminat içindir.
- Anlaşmaların dönemleri 1 günden 5 seneye kadar değişiklik gösterir.

Şekil 8: Hava Risk Yapıları

(Genelde Hava Risk Yapıları Hasar Fazlası Anlaşmalarına Benzer)

Yağış Miktarı: Haziran'ın ilk 2 haftası

Kaynak: Willis

Üstteki yapı eğer yağış Haziran'ın ilk iki haftasında 8 cm'yi geçerse ödeme yapıyor. Yapının parametreleri hava indeksi, limit (hava indeksine göre belirlenmiş), alt limit (hava indeksine göre belirlenmiş) ve ödeme yapısıdır.

Örnekler:

Mevsimsel Hava Riski Örneği

Index: Ekim ve Mart ayları arasında toplam yağış mm'si,

Limit: 250 mm,

Alt Limit: 1.500 mm,

Ödeme: 100.000 US\$ her bir mm için.

Kötü Gün Hava Riski Örneği

Kötü Gün: Ocak ile Mayıs arasında sıcaklığın 30C'yi aştığı gün.

Limit: 10 Kötü gün.

Alt Limit: 5 Kötü gün.

Ödeme: Her kötü gün için 100.000 US\$.

Kötü Gün Teminatı Örneği

ABC firmasının ürün yelpazesi mevsimsel malları da içermektedir. Örneğin barbekü, klima üniteleri, şezlonglar vs. Şirket, mevsimsel ürün ve satışlarının artması için bir promosyon geliştirmektedir. Promosyon, bir hava parametresinin belirlenmiş bir sınırı aşması halinde geri ödemeye dayalı bir biçimde yapılandırılmaktadır (örneğin yağmurlu gün sayısı). ABC şirketi promosyonu finanse etmek için hava indeksli bir teminat satın alır (örneğin yağmurlu günler için kötü gün teminatı). Hava indeksli teminat, promosyonda belirtilen tetikleyicinin aşılması durumunda hasar ödeyecek şekilde yapılandırılıyor.

Müşteri 1 Haziran'dan önce bir klima satın alıyor. Promosyonda 4 Temmuz'a kadar en az 5 gün 85F den fazla bir hava sıcaklığı olmaz ise müşterinin XXX'lik bir miktarda geri ödeme alacağı belirtiliyor. Bu örnekte, hava indeksli teminat ile ilgili ödeme, satılan klimaların sayısı ile bağlantılıdır.

d) Hava Riski Türevleri Sözleşmeleri İle İlgili Uygulamalar:

- Bir Japon perakendeci firma soğuk geçmesi muhtemel Mart ayına karşı bir koruma satın almıştır.
- Londra'da bir şarap üreticisi havanın 24 derecenin altına düşmesi durumunda ödeme yapan hava türevli bir teminat satın almıştır.
- İngiltere Gaz Şirketi ılık geçen kışın telafisi için bir sigorta programı satın almıştır.
- Amerika'da bir lunapark ziyaretçi sayısını etkileyen kötü hava koşullarına karşı koruma satın almıştır.

Sigorta ürünlerinin kullanılmasıyla yapılan geleneksel hava risk yönetimi, fırtına ve ya sel nedeniyle mal hasarına doğal afet teminatı verilmesinden, yağmur nedeniyle ertelenen veya iptal edilen spor veya eğlence organizasyonlarının maddi telafisi için yapılan sigortalara kadar uzanan geniş bir ürün çeşidine sahiptir. Bununla birlikte, hava riski türevleri özellikle finansal seçeneklerin kullanımına çok iyi uyum sağlamaları dolayısıyla bir takım karakteristiklere sahiptir. Hava Risk Türevleri, her biri ölçülebilen değişkenlere- derece, rüzgar, güneşli gün sayısı, yağmur, dolu ve diğer yağış çeşitleri gibi- sahiptir. Çoğu bölgede, bu ölçümler hükümet kuruluşları tarafından yürütülür ve bu kuruluşlar tarafından yayınlanan bilgilerin doğruluğu genellikle güvenilirdir.

Bu değişkenler, "farklılıklar anlaşması (Contract For Differences)"nın birer parçasıdır. İki tarafın, bu bilgileri kapsayan veya bu bilgilerden meydana gelen bir indeks üzerinde, indeksteki dalgalanmaları referans olarak birinden bir diğerine yapılacak ödeme üzerinde ve bu dalgalanmaların ölçüleceği dönem üzerinde bir uzlaşmaya varmaları gereklidir. Bu koşulların ISDA (International Swap Dealers Association)'nın standart formunun uygulanabilir şartlarına uygun bir şekilde başlatılmasında taraflar kendilerine bir opsiyon hakkı yaratırlar ki, bu hak, opsiyon periyodu içinde değerlendirilebilir ve bununla birlikte değiştirilebilir.

En basit şekliyle, bir taraf diğerine başlangıçta opsiyon için bir prim öder ve öteki taraf da periyodun sonunda kararlaştırılmış başlangıç noktasının üzerinde ya da altında her bir birim indeks hareketi için belirli bir miktar ödemeyi kabul eder. Bu açıdan bir sigorta sözleşmesinden farklı değildir fakat sigortadan farklı olarak ödenen miktar opsiyon sahibinin maruz kaldığı bir zararla bağlantılı değildir. Böyle bir zarara maruz kalıp kalmadığı farketmez ve ödenen miktar sadece indeksin performansına ve opsiyon kontratı referans alınarak belirlenir.

Bu durum bir çok şekilde esneklik sağlar. Bir katılımcı için sigortacı olma şartı yoktur. Bir sigortalanabilir menfaat olması da gerekmez. Azami iyi niyet ilkesi gereği bilgi sunma yükümlülüğü gerekmez ve tarafların kişisel durumlarının yapılan anlaşma ile bağlantısı yoktur. Mübadele ya da ikili opsiyon dahil, bir prime ya da kontratın kendisinin dışında faktörlere gerek duyulmaksızın opsiyon farklı şekillerde yapılandırılabilir.

Gökhan AKTAŞ
Millî Reasürans T.A.Ş.

Yararlanılan Kaynaklar

- *An Introduction to Willis Integrated Solutions, Presentation to Milli Re, April 2005*
- *The Willis Re Knowledge, Willis Integrated Solutions, ART by Stephen Burr, 28 April 2005*
- *Weather at Willis by Claire Wilkinson*
- *ART Research Report, Willis by Oliver Peterken & Richard Furk*
- *Insuring Progress by ACE Group*
- *The Growing Appetite for Catastrophe Risk by MMC Securities*
- *Sigma No: 2/1999, ART for Corporations: A passing fashion or risk management for the 21st Century by Swiss Re*
- *The Viability and Likely Pricing of "Cat Bonds" for Developing Countries by Morton Lane*
- *Securitization of Catastrophic Risks, May Cat Bonds Be A Viable Alternative For Traditional Reinsurance In Turkey?, by Serhat Yanık & Kerem Şenel*
- *Ama Felâket Tahvilleri Var, Güven Sak, Radikal Gazetesi, 15 Eylül 1999*

Yabancı Basından HABERLER

Avrupa Sigorta Sektörü İnceleme Altında

Pinsent Masons'da Avrupa Birliği ve rekabet grubu ortaklarından Alan Davis, Avrupa Komisyonu'nun, Avrupa sigorta sektörü hakkında bir inceleme başlattığı ve sigortacı ve reasürörlerin bu incelemeyi ciddiye almalarının gerektiği konusunda ilgilileri uyarılmaktadır.

Avrupa rekabet otoriteleri sektör üzerine odaklanmaya başlayana kadar, sigorta şirketleri için rekabet yasası ile uyum sağlamak hiç bu kadar önemli olmamıştı. Rekabet kurallarını ihlâl etmek çok ciddi sonuçlar doğurabilecektir. Sigorta sektörü, artık, AB rekabet düzenleme otoritesinin merceği altına yatırılmıştır. Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği içinde sigorta arzı konusunda sektörel bir inceleme

yapacağını bildirmiştir. AB Rekabet Komisyonu üyesi Neelie Kroes, Komisyon'un, ekonomik büyüme ve daha iyi iş konularıyla yakından ilgili anahtar sektörlerde kapsamlı araştırmalar başlattığını ve Komisyon'un bu araştırmaları yürütmek için gerekli yetkileri bu konudaki 1/2003 sayılı Yönetmelikten aldığını ifade etmektedir.

Uygulama ve sözleşmelerin belirli türlerinin rekabet kuralları kapsamına girip girmediğini tayin etmek açısından sigorta endüstrisinin bazı yönleri daha önceden incelenmiş idi. Örneğin, Komisyon, değişik koasürans ve korea-sürans anlaşma türlerini incelemiş ve bu anlaşmalar için bazı koşullar altında sigortacılar arasındaki işbirliğine ola-

nak sağlayan önemli bir ayrıcalık tanımıştır.

Sigorta şirketlerinin birbirleriyle başka sektörlerde kabul edilemeyecek özel yollarla işbirliği içinde olmalarını gerektirmesi nedeniyle sigorta sektörünün bu "özel konumu" sık sık tartışma konusu olmuştur.

Ancak bu, sektörün, rekabet kurallarının daha yumuşak bir şekilde uygulanacağı veya otoritelerin incelemesinden otomatik olarak kurtulacağı anlamına gelmemektedir. Komisyon, sigorta sektöründeki rekabet kuralları uygulaması konusunda daha önce göstermiş olduğu tolerans yerine daha katı bir tavır benimseyebilir.

11 Eylül 2001 terörist saldırılarını takiben Komisyon'un havacılık sigortaları piyasasın-

da yürütmüş olduğu inceleme, Komisyon ile sigortacılar arasında sağlanan bir mutabakat ve Komisyon'un gelecekte de bu pazarı dikkatle izleyeceğini açıklaması ile sonuçlanmıştır.

“Sektör İncelemesi” Nedir?

Komisyon, temel prosedüre ilişkin 1/2003 sayılı Yönetmelik gereğince, rekabetin kısıtlandığı veya çarpıtıldığına inandığı sektörlerde genel olarak inceleme başlatma yetkisine sahiptir. Burada amaç, Komisyon'a, orijinal Avrupa Topluluğu Anlaşması'nın 81. veya 82'nci maddeleri kapsamında yürütülmesi mümkün olmayan, bir sektörün bütünü içinde olası bir rekabet karşıtı durumu gösteren şüpheli fiyatlandırma yapılarının veya diğer uygulamaların incelenmesine olanak tanımaktır.

Komisyon, üye ülkeler arasındaki ticari temayülün, fiyatların katılığının veya farklı üye ülkeler arasında benzer hizmetlerdeki fiyat eşitsizliği gibi diğer durumların ya da bazı üye ülkelerde hizmet arz edenlerin yüksek piyasa paylarına sahip olmasının rekabeti kısıtladığına veya çarpıttığına kanaat getirmesi halinde bir inceleme başlatma kararı alabilir.

Komisyon bir süredir bu yetkilere sahipse de, nadiren kullanmıştır. Bunun yerine, genellikle, rekabet kurallarını çiğneyen pazara hakim şirketler vasıtasıyla özel anlaşmalar

ve uygulamalar yapan şirketlerin üzerine tek tek odaklanmıştır. Diğer yandan, sektör incelemeleri, Komisyon'a sistematik ve şeffaf bir biçimde ve uzun bir zaman diliminde (en az 1 yıl), bir sektörün bütünü itibarıyla rekabet karşıtı uygulamaları analiz etme imkanı tanımaktadır.

Komisyon'daki bu odak değişimi, AB rekabet yasasındaki en son yenilenmenin bir sonucudur. Bu yasayla birlikte Komisyon, çabalarını, kendisine bildirilmiş olan anlaşmaları incelemekten ziyade, inisiyatif olarak rekabet kurallarının ihlalini ciddi şekilde arayıp bulmaya ve rekabetin düzgün işlediğinden şüphe ettiği sektörleri tespit etmeye yöneltmiştir. Bu yasa ayrıca, Komisyon'a sınır ötesi piyasa işlerine de yönelme imkanı vermektedir.

İncelemeler

İncelemeler sonucunda, Komisyon'un bir sektöre zorla çareler kabul ettirme yetkisinin bulunmamasına rağmen, araştırmanın semereleri, Avrupa Topluluğu Anlaşmasının 81. veya 82'nci maddeleri kapsamında her bir şirkete karşı Komisyon tarafından yürütülecek daha sonraki incelemeler için temel oluşturabilecek ve Komisyon'un büyük ölçüde bir üye ülke ile sınırlı olan rekabet karşıtı faaliyetin kesinliğini ortaya çıkarması halinde, ulusal rekabet otoritelerine yerel

rekabet yasaları altında kendi benzer incelemelerini başlatma olasılığını tanıyacaktır.

Komisyon'un, sektör incelemesinde, büyük bir olasılıkla, ulusal rekabet otoriteleri ile yakın çalışması ve onlarla bilgi paylaşımı muhtemeldir. Ayrıca, bu ulusal rekabet otoritelerinin, AB rekabet yasası ve yerel rekabet kuralları uyarınca inceleme başlatma yetkisi artık Komisyon'ununkiyle aynıdır.

Bu İncelemeyi Ciddiye Almak Gerekiyor mu?

Bu resmi bir incelemedir ve aşağıda belirtilen nedenlerle sigorta şirketleri tarafından olabildiğince ciddiye alınmalıdır:

- Komisyon bu konuda çok geniş yetkilere sahiptir. Sigorta incelemesi için, sigorta şirketleri, reasürörler, aracılar ve sigorta birlikleri dahil olmak üzere diğer sigorta ürün ve hizmeti sağlayıcılarından bilgi isteyebilecektir. Komisyon, ayrıca, tüketici dernekleri ve yeri geldiğinde de ulusal otoriteler dahil finansal hizmet kullanıcılarına da danışabilecektir.

Kendilerinden bilgi, evrak ve anlaşma kopyaları istenen muhataplar, belirlenen zaman zarfında tam olarak cevap vermekle kanunen yükümlüdürler. Cevap için geri dönüş süreleri, genellikle altı ilâ sekiz hafta civarında olup olduk-

ça kısadır ve cevap verme görevi hayli sıkıntılı olabilecektir.

Komisyon, belirlenen zamanda tam bilgi veremeyenler için dönemsel cezalar uygulama yetkisine sahiptir. Yanlış, eksik veya aldatıcı bilgi verenler için de aynı cezalar söz konusudur.

Soru Formları

İnceleme, büyük bir olasılıkla, ayrıntılı anket formları ve evrak talepleriyle başlayacak ve, ilâve ve daha ayrıntılı bilgi talepleri ve mülâkatlarla sürecektir. Komisyon, aynı zamanda, 81. ve 8'nci maddeler kapsamında bir şirketin borsadaki hisse senetlerini ele geçirme girişiminde bulunma da yetkilidir.

- Elde edilen her bilgi, AB veya ulusal rekabet yasası çerçevesinde yapılacak sonraki incelemelerin temelini oluşturabilmektedir ve ulusal otoritelerle paylaşılması muhtemeldir. AB veya İngiltere'de rekabet kurallarını çiğnemenin riski ciddi boyuttadır.

AB düzeyindeki olası sonuçlar arasında ciddi para cezaları (tüm dünya cirosunun %10'una kadar), anlaşmalarındaki anahtar niteliğindeki şartların geçersiz sayılıp uygulamadan kaldırılması, daha uzun incelemeler, işlerin durdurulması ve dolayısıyla şirket adının zedelenmesi, müşteri ve rakipler tarafından şirkete za-

rar verici faaliyetlerde bulunması sayılabilir.

Bunlara ilâve olarak, İngiltere'de, direkt olarak ciddi ihlal yapmış olan bireyler 5 yıla kadar hapis veya sınırsız para cezasına, yöneticiler ise, 15 yıla kadar yetkilerinin ellerinden alınması ile sonuçlanabilen suç takibatına çarptırılmaktadırlar.

- Bu nedenle, bir şirketin, Komisyon'un soru formunu almasını takiben uygun yasal tavsiyeyi araştırması ve daha sonraki başka bir incelemeye maruz kalma ihtimali ile bu riskin nasıl yönetileceğini değerlendirmek üzere sağlanan bilgileri dikkatle incelemesi son derece önemlidir.

Hangi dokümanların yasal ayrıcalıktan veya "kendi aleyhine tanıklık etme" ayrıcalığından yararlanabileceğini belirlemek, her tür ticari gizli malzemenin uygun şekilde tanımlanmasını sağlamak ve mevcut sınırlayıcı anlaşmaların muafiyet kriterine uyup uymadığını tespit etmek de gerekli olacaktır. Sigorta şirketleri, aynı zamanda, rekabet yasasıyla uyumlu programları benimsemek veya güncellemek, ve uyum denetimlerini üstlenmek gibi konuları da dikkate almalıdırlar.

- Ayrıca, birçok sigorta şirketi, AB içinde ve dışında faaliyette bulunmaktadır ve şirketten alınan cevapların bir bütün olarak koordinasyonu sağlamak çok ö-

nemlidir. Bu durum, cevap verme sürelerinin kısa olması ve Komisyon'un bir üye ülkedeki sigorta şirketinin Avrupa'daki merkezi yerine yalnızca herhangi bir şubesi için inceleme başlatabilecek olması gibi gerçekler sorun yaratabilecektir.

Bu nedenle bazı durumlarda, cevapların Komisyon ile uyumunu sağlamak ve rekabet yasası risklerini yönetmek üzere, şirket adına verilecek yanıtların tüm AB bünyesinde bir bütün olarak nasıl koordine edileceğinin Komisyon ile tartışılması tavsiye edilebilir. En azından, Avrupa'daki şirketler için stratejik bir iletişim ve koordinasyon planının gecikme olmaksızın yürürlüğe konması gereklidir.

Komisyon'un Sigorta Sektöründe İlgilendiği Konular Nelerdir?

İncelemenin sigorta sektöründeki kapsamı, perakende sigortadan (retail insurance) ziyade ticari sigorta (business insurance) ile sınırlı olması dışında henüz netleşmemiştir. Komisyon, ticari sigortanın bazı alanlarında rekabetin olması gerektiği gibi işleyemediğini, ticari sigorta sektöründe teminat altına alınacak riskin boyutlarının, müşteri bilgi düzeyinin ve ekspertiz eğiliminden yararlanmanın perakende sigorta pazarındakinden daha yüksek olmasının buna neden olduğunu ve bu durumun sınır

ötesi rekabet için daha fazla imkân yarattığını belirterek bir anlamda yapacağı işi tarif etmiştir. Aynı zamanda, uygun fiyat ve şartlarda sigorta teminatının varlığı da iş rekabeti için önemli bir etkidir.

Komisyon, bu nedenle, tüm ticari sigorta türlerini inceleme niyetinde olup herhangi bir sigorta ürün veya hizmetini inceleme dışında tutmamaktadır; bununla birlikte, Komisyon tarafından verilen hedef sektörlerle ilgili örnekler mal ve kaza sigorta ve reasüransı ile sigorta ve reasürans aracılığını da içermektedir. Sektör araştırmasının bu geniş kapsamı, Komisyon'un bir nabız yoklaması şeklinde algılanabilir.

Rekabet otoriteleri, rekabet karşıtı anlaşmalarla ilgili olarak, direkt ya da dolaylı fiyat tespiti (ücret ve prim için), piyasaları sınırlandırma veya kontrol altına alma, pazar veya müşteri paylaşma ve sahte fiyat artırma (bid rigging) konularına yönelik olarak sigortacılar arasında yapılan anlaşmalarla artık daha çok ilgileneceklerdir. Ancak, ortak satın alma veya satış ve bilgi paylaşımı ile ilgili diğer anlaşma ve uygulamalar da kurallara tâbi olacaktır.

Bu konuda Komisyon, şüphesiz, havuz anlaşmaları rekabeti, mutabakat sağlanmış standart poliçe klozlarının kullanımı ve riskle ilgili veri paylaşımının etkileri üzerine odaklanacaktır. Ayrıca, underwriter, broker ve diğer aracılar arasında yapılan dikey anlaşmalarla rakip sigortacılar arasında gerçekleştirilen koasürans gibi yatay anlaşmalar ile ticaret odalarının rolü konusunda da araştırmalar yapacaktır.

Araştırmanın, pazarın doğası gereği çok sayıda sigortacı tarafından risklerin ortaklaşa yazıldığı ve ticari örgütler ve komiteler vasıtasıyla underwriterlar arasında önemli ölçüde dayanışmanın mevcut olduğu Londra piyasasına boş yere odaklandığı ifade edilmektedir.

Ayrıca vurgulamak gerekir ki Avrupa Topluluğu yönetmelikleri uzunca bir zamandan beri yürürlükte ve bir üye ülkede yerleşik tam yetkili sigortacıların, diğer üye ülkelerdeki müşterilerine, ev sahibi ülke otoritelerinden başkaca bir izin almaksızın, hizmet sağlama ve branş kurmalarına olanak tanımaktadır. Sigortacının sağduyulu olarak denetlenmesinden halen kendi

ülkesinin denetim otoriteleri sorumludur.

Başarılı Olmak

Komisyon, bu düzenlemelerin AB bünyesinde sigorta hizmetleri için bir iç piyasa yaratmada başarılı olup olmadığını ya da belirli üye ülkelerde sigortacılar arasında Pazar kısıtlamalarıyla sonuçlanmış ulusal düzenlemelerin veya rekabet karşıtı uygulamaların bulunup bulunmadığını araştırmak isteyecektir.

Komisyon, ticari sigorta ile ilgili inceleme için yapılacak hazırlık çalışmasının 2005'te başlayacağını ve konuyla ilgili raporları yayımlamaya 2006'da başlama niyetinde olduklarını belirtmiştir.

**Insurance International/
Commercial Insurance
Autumn 2005**

Çeviren: N. Elçin BİNGÖL